

lig at opstå når man ikke ærer ham og fremhæver den anden.

it overvåge folk med den omskudte kunst skaber menneskesker fordi den forskene, og hvilken betyd-

eller rettere: Som et hele eves med det gode for øje ra guders og menneskers os al lykke så vi kan leve i er står over os: guderne.

ke fik med i min lovpris- ed min gode vilje. Så hvis bliver det din opgave at en helt anden hyldest til pet af med din hikke!

fortalte Aristodemos, og 189 først da jeg brugte nyse- ropplige balancer kræver er. Min hikke holdt nem- ys.

es!' havde Eryximachos lde tale, gør du nar! Du ör dig, mens du taler, for Du havde ellers chancen

aret: 'Du har ret, Eryxi- ehøver ikke være på vagt morsomheder i den tale, fordel og helt i stil med eg skal blive til grin.'

mod mig og slippe godt en og hold en tale du kan der dig slippe.'

'Ja, Eryximachos,' havde Aristophanes så sagt, 'jeg har nu i 14 sinde at holde min tale på en anden facon end du og Pausanias gjorde. Jeg mener nemlig at menneskene overhovedet ikke har fattet noget som helst af Eros' evner. For havde de det, ville de nok have bygget kæmpemæssige helligdomme og altre til ham, og de ville give ham de største ofre – ikke som nu, hvor intet af dette finder sted selvom det så sandelig burde.

Eros er nemlig den af guderne der tager sig mest af men- d skene. Han er deres beskytter og læge, og hvis menneske- slægten bliver kureret, vil den opnå den største lykketilstand. Jeg vil nu prøve at sætte jer ind i hans kraft – så kan I blive læ- rere for andre.

Det første I må forstå, er den menneskelige natur og hvad den har været ude for. Vores oprindelige natur var nemlig ikke den samme som nu. Den var anderledes. For det første havde mennesket tre køn, ikke som nu to: det mandlige og det kvinde- e lige. Nej, der var desuden et tredje, der bestod af begge køn til- sammen. Der er kun betegnelsen tilbage, kønnet selv er for- svundet. Der var dengang et selvstændigt androgynt køn¹ der både havde sit udseende og sit navn tilfælles med de to andre, det maskuline og det feminine. Det eksisterer ikke mere, og be- tegnelsen findes nu kun som et skældsord. Endvidere var alle mennesker runde: Ryg og side gik sammen i en cirkel, de havde fire arme og lige så mange ben som arme; der sad to fuldstæn- dig ens ansigter på den cylinderformede hals. De havde ét ho- 190 ved til de to ansigter der sad modsat af hinanden, fire ører og to sæt kønsorganer – resten var som man kan tænke sig ud fra denne beskrivelse. De gik oprejst, ligesom nu, den ene eller den anden vej. Når de rigtig skulle skynde sig, svingede de benene lige op i luften, som når akrobater slår vejrmøller, og hjulede lynhurtigt afsted mens de brugte de daværende otte arme og ben til at sætte af med.

Grunden til at der var tre køn, og at de var sådan, var at det mandlige køn oprindeligt var afkom af Solen, det kvindelige af c Jorden og fælleskønnet af Månen, fordi Månen jo også har del

1. andro- 'mand-', gyn- 'kvinde'. Sammen- lign bemærkningen nedenfor om 'andro- gyn'.

Platon: Symposion - Aristophanes'

61

tale

Fra
Platon
i udvalg

II

Gjældendal

2013

i de to andre. Både menneskene og deres bevægelsesmønstre var runde, fordi de lignede deres ophav. De var skræmmende på grund af deres kraft og styrke og var meget ambitiøse og lagde sig ud med guderne. Det som Homer fortæller om Ephialtes og Otos,¹ handler om dem: At de prøvede at rejse op til himlen for at angribe guderne.

Zeus og de andre guder overvejede nu hvad de skulle gøre ved menneskene, og de vidste hverken ud eller ind. De kunne nemlig ikke slå dem ihjel og gøre det forbi med menneskeslægten, ligesom dengang de dræbte giganterne med lyn og torden (for så ville det også være forbi med æresbevisninger og ofre til dem fra menneskene), og på den anden side kunne de heller ikke bare lade dem opføre sig så umanerlig frækt. Langt om længe fik Zeus en idé og sagde: 'Jeg tror jeg har en plan der kan sikre at der stadig er mennesker til, og at de samtidig holder op med deres uforskammetheder, fordi de bliver svagere. Jeg skærer dem over i to allesammen, så bliver de både svagere, og samtidig mere nyttige for os fordi der er blevet flere af dem. De skal gå oprejst og på to ben. Hvis de så stadig har tænkt sig at opføre sig så utilstedeligt og ikke vil holde sig i ro, skærer jeg dem over en gang til,' sagde han. 'Så kan de gå rundt og hinke på ét ben!' Som sagt så gjort: Han skar menneskene over, ligesom man skærer hyben over i halve når man sylter, eller som man deler æg med et hår. Hver gang han havde delt én, fik Apollon besked på at dreje ansigtet og den halve hals om mod snitfladen, sådan at mennesket ved synet af snittet ville opføre sig ordentligt. Resten skulle han få til at heles. Apollon vendte så ansigtet og trak huden sammen fra siderne hen over det vi nu kalder maven – ligesom på en prangerpung – og han lavede en åbning som han snørede af midt på maven, det man kalder for navlen. Han glattede de fleste folder ud og formede brystet med et redskab som det, skomagerne bruger på deres læst, når de glatter rynker ud på læderet. Han lod dog nogle rynker blive tilbage på selve maven og omkring navlen som et mindesmærke over deres tidligere tilstand.

1. *Odyseen* 11.305, *Iliaden* 5.385.

Da deres oprindelige form i længsel efter deres anden og omfavnede hinanden og de døde af sult og sløvsind uden hinanden. Når den udladt tilbage, søgte den efter enten den traf på en halv (for en kvinde) eller af en halv efter lidt. Zeus fik medlidt plan. Han flyttede deres køn havde de haft dem på yderforegået ved samleje, men men han flyttede altså deres formeringen foregå i deres. Meningen var at når de mødte en kvinde, avle en mand, i det mindste så de kunne slappe af og ventressere sig for deres liv i sidig kærlighed været mer gamle natur sammen igen for to, og hele den menneske.

Vi er altså hver især er for vi er skåret over ligesom hver søger altid sin anden ger af det fælles køn (det m er besatte af kvinder, og de mer fra denne kategori. Ti er besatte af mænd, herfra kvinde, er ikke særlig intereret mod kvinder, og de l Men de mænd der er udsk skuline. Så længe de er dre per af det maskuline – og c Det er de bedste af dreng mandige natur.

1. Man mente at cikader formerer sig ved at lægge æg og sæd i jorden.

deres bevægelsesmønstre var hav. De var skræmmende på var meget ambitiøse og lagde ner fortæller om Ephialtes og vede at rejse op til himlen for

ejede nu hvad de skulle gøre erken ud eller ind. De kunne let forbi med menneskeslæg- 15 iganterne med lyn og torden d æresbevisninger og ofre til anden side kunne de heller umanerlig frækt. Langt om g tror jeg har en plan der kan til, og at de samtidig holder fordi de bliver svagere. Jeg d u, så bliver de både svagere, di der er blevet flere af dem. is de så stadig har tænkt sig vil holde sig i ro, skærer jeg kan de gå rundt og hinke på r menneskene over, ligesom r man sylter, eller som man e n havde delt én, fik Apollon alve hals om mod snitfladen, ittet ville opføre sig ordent- . Apollon vendte så ansigtet en over det vi nu kalder ma- g han lavede en åbning som n man kalder for navlen. Han e de brystet med et redskab 191 s læst, når de glatter rynker nker blive tilbage på selve ndesmærke over deres tid-

Da deres oprindelige form nu var spaltet, fandt de sammen i længsel efter deres anden halvdel, slog armene omkring hinanden og omfavnede hinanden af trang til at vokse sammen, og de døde af sult og sløvsind, fordi de ikke ville foretage sig noget b uden hinanden. Når den ene halvdel døde og den anden blev ladt tilbage, søgte den efterladte efter en ny at omfavne, hvad enten den traf på en halvdel af en hel kvinde (det vi nu kalder for en kvinde) eller af en hel mand. Og på den måde døde de lidt efter lidt. Zeus fik medlidenhed med dem og fandt på en ny c plan. Han flyttede deres kønsorganer om på forsiden. Indtil nu havde de haft dem på ydersiden, og parring og fødsel var ikke foregået ved samleje, men i jorden, ligesom hos cikaderne.¹ Nå, c men han flyttede altså deres kønsorganer om på forsiden og lod formeringen foregå i deres indre, gennem manden og i kvinden. Meningen var at når de mødtes i omfavnelsen, skulle en mand der mødte en kvinde, avle og få afkom, og en mand der mødte en mand, i det mindste have tilfredsstillelse af samværet, så de kunne slappe af og vende tilbage til deres gøremål og inter- d resser sig for deres liv i øvrigt. Lige siden dengang har gen- sidig kærlighed været menneskene iboende. Den bringer vores gamle natur sammen igen og den prøver at gøre os til ét i stedet for to, og hele den menneskelige natur igen.

Vi er altså hver især en afbrækket halvdel af et menneske, 16 for vi er skåret over ligesom en rødspætte, én er blevet til to. Enhver søger altid sin anden halvdel, og mænd, der er udskæringer af det fælles køn (det man dengang kaldte det androgyn), de er besatte af kvinder, og de fleste forførere og horebukke stam- e mer fra denne kategori. Tilsvarende stammer utro kvinder der er besatte af mænd, herfra. De kvinder der er udskæringer af en kvinde, er ikke særlig interesserede i mænd, men mere orienteret mod kvinder, og de lesbiske kommer fra denne kategori. Men de mænd der er udskæringer af en mand, opsøger det ma- skuline. Så længe de er drenge, elsker de mænd – de er jo stum- per af det maskuline – og de holder af at ligge i mændenes favn. 192 Det er de bedste af drengene og de unge, for de har den mest mandige natur.

1. Man mente at cikader formerer sig ved at lægge æg og sæd i jorden.

Der er folk der finder dem umoralske, men det passer ikke. De opfører sig nemlig ikke sådan på grund af manglende moral, men af lutter mod og mandshjerte: De holder af det der svarer til dem selv. Et godt bevis herpå er, at det faktisk kun er denne slags drenge, der som voksne bliver rigtige mænd inden for politik. Når de selv er blevet voksne, elsker de drenge og er af natur ikke interesserede i at blive gift og få børn, men de bliver presset ind i det af samfundets normer. De har nok i at leve med hinanden uden at være gift. Sådan et menneske vil altså kort sagt forelske sig i drenge og omvendt holde af sin elsker, fordi han altid kan lide det der er beslægtet med ham selv. Hvis nu en dreng elsker – eller enhver anden – støder på sin egen halvdel, er det forbløffende, som de bliver overmandet af kærlighed, samhørighed og elskov. De vil så at sige ikke være adskilt bare et lille øjeblik. Det er den slags mennesker, der lever sammen livet igennem, selvom de ikke ville være i stand til at sige, hvad det egentlig er, de ønsker af hinanden. Ingen kan vel mene, at det er seksuelt samvær, altså at de af den grund skulle sætte så stor pris på at være sammen. Det er tydeligt at det er noget andet, de begge ønsker sig i deres sjæl, noget den ikke kan udtrykke. Den antyder kun sit ønske som en vag anelse.

Sæt nu Hephaistos kom med sine redskaber mens de lå dér sammen, og spurgte: 'Hvad er det egentlig, I mennesker ønsker af hinanden?' Hvis de så ikke kunne svare, og han igen spurgte: 'Sig mig, er I ude efter at være så meget sammen at I ikke skilles, hverken nat eller dag? Hvis det er det I vil, så kan jeg godt smelte jer sammen og få jer til at gro sammen, så der bliver én ud af jer, og så længe I lever, kan I leve sammen som én person, og når I dør, kan I også i Hades være døde sammen som én i stedet for to. Tænk nu over, om det er det, I virkelig ønsker jer, og vil det være nok for jer at opnå det?' Vi ved godt, at ingen ville afslå det tilbud eller ønske sig noget andet; nej, han ville ganske enkelt mene, at han nu havde hørt, hvad han så længe havde stræbt efter: at forenes med sin elskede, smelte sammen og fra at være to blive én.

Grunden til det er nemlig: Vi var hele mennesken for denne stræben efter ét, nu er vi på grund af vor arkaderne er blevet det at vi ikke opfører os ordentlig én gang til og må gå rundt står hugget i profil på grund så vi bliver en slags halve at vise guderne ærbødig opnå det andet, med Eros må sætte sig op mod ham mod dem), men når man med ham, så vil man – som elskede, og det gør kun det

Og nu skal Eryximachos som over min tale ved at Agathon. Det kan godt være men min pointe gælder alle slægten kan kun blive lysheden, og gennem mødet vores oprindelige natur. Her der de nuværende omstændigheder være bedst. Og det er at få sind som en selv. Hvis vi siger til dette, så er det Eros og nu hjælper os mest ved og som indgiver os de stø guderne respekt, vil han b tilstand og gøre os glade og

Det var min tale om Eros derledes end din. Men sorg grin med den, for vi skal sige. Eller rettere sagt, hvor kun Agathon og Sokrates t

1. Platon henviser formentlig til spartanernes deportering af den arkadiske befolkning i Mantinea i 418 f. Kr.

moralske, men det passer ikke. På grund af manglende moral, te: De holder af det der svarer er, at det faktisk kun er denne livrer rigtige mænd inden for tsne, elsker de drenge og er af e gift og få børn, men de bliver b ormer. De har nok i at leve med lan et menneske vil altså kort rendt holde af sin elsker, fordi gttet med ham selv. Hvis nu en n – støder på sin egen halvdel, er overmandet af kærlighed, c at sige ikke være adskilt bare nnesker, der lever sammen le være i stand til at sige, hvad anden. Ingen kan vel mene, t de af den grund skulle sætte Det er tydeligt at det er noget d sjæl, noget den ikke kan ud: som en vag anelse.

ine redskaber mens de lå dér egentlig, I mennesker ønsker ne svare, og han igen spurgte: meget sammen at I ikke skil- et er det I vil, så kan jeg godt e gro sammen, så der bliver én leve sammen som én person, re døde sammen som én i ste- r det, I virkelig ønsker jer, og t? Vi ved godt, at ingen ville et andet; nej, han ville ganske t, hvad han så længe havde skede, smelte sammen og fra

Grunden til det er nemlig, at vores oprindelige natur var så- dan: Vi var hele mennesker. Ordet kærlighed er altså betegnel- sen for denne stræben efter helhed. Før i tiden var vi som sagt 193 ét, nu er vi på grund af vores forbrydelse delt af Zeus – ligesom arkaderne er blevet det af spartanerne.¹ Der er risiko for, at hvis vi ikke opfører os ordentligt over for guderne, bliver vi kløvet én gang til og må gå rundt og have det ligesom figurerne, der står hugget i profil på gravstenene, savet igennem langs næsen, så vi bliver en slags halve halvdele. Derfor må alle opfordres til at vise guderne ærbødighed i alt, så vi kan undgå det ene og b opnå det andet, med Eros som vores anfører og leder. Ingen må sætte sig op mod ham (for den guderne hader, sætter sig op mod dem), men når man er blevet ven med Eros og er forsonet med ham, så vil man – som ved et lykketræf – finde sin helt egen elskede, og det gør kun de færreste i vore dage.

Og nu skal Eryximachos ikke afbryde og gøre sig mor- som over min tale ved at påstå, at jeg hentyder til Pausanias og Agathon. Det kan godt være, at de begge er af maskulin natur, c men min pointe gælder alle, både mænd og kvinder: Menneske- slægten kan kun blive lykkelig, hvis vi kan fuldbyrde kærlig- heden, og gennem mødet med vores egen elskede når tilbage til vores oprindelige natur. Hvis dette er det bedste, må det der un- der de nuværende omstændigheder kommer det nærmest, også være bedst. Og det er at få den elskede, der naturligt har samme sind som en selv. Hvis vi gerne vil lovprise den gud, der er år- sag til dette, så er det Eros, der skal hyldes. Det er ham, der her d og nu hjælper os mest ved at føre os tilbage til det, vi hører til, og som indgiver os de største håb for fremtiden: Hvis vi viser guderne respekt, vil han bringe os tilbage til vores oprindelige tilstand og gøre os glade og lykkelige ved at hele vores sår.

Det var min tale om Eros, Eryximachos,' sagde han, 'helt an- derledes end din. Men som jeg bad dig om, lad være med at gøre grin med den, for vi skal også høre, hvad alle de andre har at sige. Eller rettere sagt, hvad de to andre har at sige. For der er e kun Agathon og Sokrates tilbage.'

1. Platon henviser formentlig til spar- tanernes deportering af den arkadiske befolkning i Mantinea i 418 f. Kr.